

İNANÇ TURİZMİ: KASTAMONU İLİ TURİZM ALT YAPISINA KATKISI

Araştırma Makalesi

Fatma Zehra TAN¹, Canan YILDIRAN²

ÖZET

Araştırmada alternatif turizm çeşitlerinden biri olan inanç turizmi kapsamında Kastamonu ilinin mevcut durumu analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırma, Kastamonu ilinde resmî kurumlarda yetkili olan dokuz kişiyi kapsamaktadır. Elde edilen veriler nitel araştırma yönteminin görüşme tekniği ile sağlanmıştır. Verilerin analizinde içerik ve betimleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcılar, Kastamonu ili için inanç turizmi potansiyeline fazlasıyla sahip olduğunu belirtmişlerdir. Potansiyelin tanıtımı için daha çok çalışılması ve stratejik şekilde çok yönlü faaliyetlerin bir arada yürütülmesi şeklin de yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelime: Kastamonu, İnanç Turizmi, Yönetim

JEL Sınıflama Kodları: M10; M19; M39

FAITH TOURISM: CONTRIBUTION TO SUBSTATION OF KASTAMONU

Research Article

ABSTRACT

In the research, the current situation of Kastamonu province has been tried to be analyzed within the scope of faith tourism which is one of the alternative tourism types. The study consists of attendance of nine people who are authorized in the official institutions in Kastamonu. The obtained data were provided by the interview technique of qualitative research method. In the analysis of data, content and description methods were used. As a result of the study, the participants stated that they have more than the potential of faith tourism in Kastamonu province. It has emerged that more efforts should be made to promote the potential and that strategic activities should be carried out in a multi-faceted manner.

Key Words: Kastamonu, Faith Tourism, Management

JEL Classification Code: M10; M19; M39

¹ Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, fatmazehra@karabuk.edu.tr, orcid.org/ 0000-0003-1554-6500

² Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, cananyildiran@karabuk.edu.tr, orcid.org/ 0000-0001-8245-197X

“Tan F. Z., Yıldırım C. (2019). İnanç Turizmi: Kastamonu İli Turizm Alt Yapısına Katkısı, *International Journal of Contemporary Tourism Research*, Vol 3: No: 1, p.83-65, doi: 10.30625/ijctr.556508”

Makale Gönderim Tarihi: 21.04.2019

Kabul Tarihi: 30.05.2019

GİRİŞ

Tarihsel geçmişi olan turizm hem işletmecilik hem de sosyolojik boyutları açısından belli bir bilgi birikimi kapsamında, milyonlarca insanın yer aldığı sosyo-ekonomik bir faaliyettir (İçöz, 2005:2).

Turizm faaliyetlerinin ortaya çıkardığı ekonomik etkiler, her ülke için yapıcı niteliğe sahip olmasının yanı sıra yapısal sorunların çözümünde de bir çıkış yolu olarak görülmektedir (Aydoğdu ve Mızrak, 2017:367). Doğal, kültürel-sosyal çevrelerin tanınması, geliştirilmesi ve özen gösterilmesi ile birlikte sosyo-ekonomik kalkınmanın sonucu olarak gelişen turistik yapılar da o yörenin vitrini haline gelecektir (Avcı, 2012:423).

Turizm sektörü, ülke ekonomisine önemli miktarda gelir sağladığı için rekabet ortaya çıkmaktadır. Ülkeler, turizm sektöründeki rekabet ortamında hayatta kalabilmek için ülkeler turizm çatısı altındaki mevcut potansiyellerini daha iyi değerlendirmelidirler. Bundan dolayı çeşitli turistik ürünlere yönelerek alternatif turizm kavramı geliştirilmiştir (Güzel, 2010:87). Alternatif turizm bir nevi kişiselliğin ön plana çıktığı, bireysel tercihler doğrultusunda şekillenmiştir (Gündüz, 2016:32).

Sarkım'ın (2007) araştırmasında belirttiği üzere; dünya genelinde yaşanan gelişimin ve değişimin turizmi de etkilediği, bu nedenle standart turist profilinde ve isteklerinde bu duruma paralel olarak değişimler olduğu görülmektedir (Aktaran Güzel, 2010:88).

Turizmde dinlenmenin yanı sıra, bilgi seviyesini arttırarak dünya görüşünü genişletmek ve geliştirmek, dini yerlerin ziyaret edilmesi ile maneviyatta büyüme sağlamak gibi farklı yenilikçi motivasyonlar aracılığı ile güdülenmenin gerçekleştiği görülmektedir (Okuyucu ve Somuncu, 2013:629). Bundan dolayı alternatif turizm yaygınlık kazanmaktadır. Çünkü sosyal çevrede ve iş ortamlarında fazlası ile yaşanan tekdüzelik, turizmde alternatifler aranmasına sebep olmuştur (Uluslan ve Batman, 2010:256).

Ülkelerin, turizm sektöründe rekabet edebilmek için alternatif turizm faaliyetlerini geliştirmeleri ve çeşitlendirmeleri gerekmektedir. Alternatif turizm faaliyetleri; kongre turizmi, golf turizmi, spor turizmi, macera turizmi, kültür turizmi, eko turizmi, termal turizm, gençlik turizmi, sağlık

turizmi, kırsal turizm, rekreasyonel turizm, inanç turizmi, gastronomi turizmi, üçüncü yaş turizmi, bilim merkezi turizmi, fuar turizmi, ipek yolu turizmi, yayla turizmi, mağara turizmi, doğa yürüyüşü (trekking), bitki inceleme (botanik) turizmi, kuş gözlemleme turizmi, foto safari, jeep safari ve off-road, dağcılık turizmi, kamp-karavan turizmi, hava sporları, akarsu-rafting turizmi, sportif olta balıkçılığı ve bisiklet turizmi şeklinde sayılmaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002:2; Albayrak, 2013:vi-vii; Uluslan ve Batman, 2010:245). Alternatif turizm çeşitlerinden biri olan inanç turizmi önemli bir yere ve değere sahiptir. İnsanların, dini inançlarını tatmin etmek amacıyla, inanç ile ilgili olan merkezlere yaptıkları seyahatler kapsamında turizm işletmeleri tarafından sunulan mal ve hizmetlerin talep edilmesi ve kısa süreli konaklamalardan doğan ilişkiler bütününe inanç turizmi denilmektedir (Akat, 2000; Şahiner, 2012; Eşitti ve Kingır, 2015). Nyaupane & Timothy (2009) ise inanç turizmini, değerlerin korunmasının bilincini geliştiren bir turizm çeşidi olarak ifade etmiştir (Aktaran Çifçi ve Akova, 2016:184). Aktaş ve Ekin (2007) inanç turizminin, modern ve antik kültürlerin bir araya gelmesi ve entelektüel bir oluşumla öneminin artmasının dini merkezleri de içeren turistik turların ortaya çıkmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir (Aktaran Çifçi, 2014:15).

Anadolu'da yıllarca süregelen yaşam biçimleri, ilgili oldukları dönemlere ait izleri taşımalarından dolayı turizm için önemli kaynaklar oluşturmaktadır (Kozak, vd., 2011:23). Henderson'a (2002) göre, erken dönemlerden bu zamana kadar inancın seyahat üzerindeki etkisi oldukça fazla olmuştur (Aktaran Okuyucu ve Somuncu, 2013: 628). Toplumda din olgusunun etkisi çok büyük olduğundan şehirlerin kurulmasında dini yapılar ve tapınaklar görülmektedir (Kaynak ve Sezgin, 2008:351). İnanç olgusunu içermesinden dolayı inanç turizmi en eski turizm türlerinden biri olduğu söylenebilir (Güzel, 2010:90). Alternatif turizmlerden biri olan inanç turizminin ortaya çıkmasındaki etkenlerin; kutsal kentleri, dini yerleri, dini hatıraları ziyaret etme isteği ve din kapsamında yapılan törenlere katılma isteği olduğu görülmektedir (Kaynak ve Sezgin, 2008:350). Pek çok insan inançları doğrultusunda kutsal sayılan yerleri ziyaret etmektedir (Yılmaz ve Çullu, 2012:252; Kaynak ve Karabulut, 2016:188). Ayrıca, inanç turizmi sadece

dünya turizminin gelişmesine değil, aynı zamanda evrensel barışın yayılmasına, ekonomik hareketliliğe ve inanç mekanlarının gelişmesine de destek olmaktadır (Olca ve Albuz, 2016:5-6).

Türkiye’de İslamiyet dininin hâkim olması ve İslam dininin özelliklerinden olan hoşgörü ve anlayıştan dolayı, Türkiye’de üç büyük semavi dinler olan Hristiyanlık, Musevilik ve Müslümanlık dinlerine ait önemli inanç merkezleri bulunmaktadır (Albayrak, 2013:239; Okuyucu ve Somuncu, 2013: 631; Güzel, 2010:95).

Türkiye, İslam dinine inanan insanlar içinde önemli bir konumdadır. Çünkü manevi kimlikleri ile yüceltilmiş olan ve “evliya” olarak anılan insanların yaşadıkları mekanlar, camiler, türbeler, külliye neredeyse her şehirde bulunmaktadır (Sargın, 2006:4).

Türkiye’nin sahip olduğu manevi merkezleri düşünüldüğünde potansiyelinin yüksek olduğu rahatlıkla söylenebilir. Küçük’e (2013) göre, Türkiye’de gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinden biri olan inanç turizmi kapsamında Türkiye’ye gelen turist sayısının 1970’li yıllarda %3-%7 oranındayken 2000’li yıllarda ilgili oran %70-%80 olarak tespit edilmiştir (Aktaran Gündüz, 2016:42).

KASTAMONU İLİ İNANÇ TURİZMİ

Kastamonu Hakkında Genel Bilgiler

Kastamonu ili, Türkiye’nin Batı Karadeniz Bölümünde yer alan bir vilayet olup, doğu tarafında Sinop-Çorum, batı tarafında Bartın-Karabük, güney tarafında Çankırı illeri bulunmaktadır. Ayrıca Kastamonu ilinin kuzeyinde Küre (İsfendiyar) dağları, güneyinde ise Ilgaz Dağları bulunmaktadır. Türkiye’nin yüz ölçümü olarak geniş illerinden biri olan Kastamonu’nun iklim ve toprak özellikleri değişmektedir (Güzey, 2001:6-7)

Kastamonu ili Etiler’in hakimiyetine girmiş, Farsların istilasına uğramış, Romalıların hakimiyetine girmiş, Peçenek ve Kumanlar tarafından işgal edilmiş, Arap istilasına uğramıştır. Türklerin hakimiyetine Malazgirt Meydan Muharebesi’nden sonra girmiştir. Fakat Bizans İmparatorluğu bir süre sonra geri almıştır. Kastamonu ili 12. yüzyılda Selçuklular, Danişmentliler ve Bizanslılardan oluşan üçlü yönetim arasında el değiştirmiştir. Alâe’-din Keykubâd’ın öncülüğünde yeniden ele geçirilen Kastamonu ili, daha sonra sırasıyla Çobanoğulları

ve Candaroğulları tarafından ele geçirilmiştir (Uğraşkan, 2007:16-17). Candaroğulları döneminde İsmail Bey tarafından Kastamonu ili, ilim ve irfan merkezi haline gelmiştir. Hatta günümüze kadar gelen ve hizmet vermeye devam eden İsmail Bey Külliyesi Candaroğulları döneminden kalan önemli bir yapıdır (Koç ve Asar, 2017:5-6).

Ankara savaşı sonucunda Kastamonu ili Timurlular’ın eline geçerken, bir süre sonra yeniden Osmanlı Saltanatı içerisinde yer almıştır. Taht kavgaları sonucu sürekli el değiştiren Kastamonu ili, Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı sınırlarına dahil edilmesiyle, Cumhuriyet Dönemine kadar Osmanlı’nın hakimiyetinde kalmıştır (Uğraşkan, 2007:16-17).

Kastamonu İli İnanç Turizmi

Kastamonu’da Selçuklular ve Osmanlı dönemine ait olan çok sayıda cami, külliye gibi çeşitli inanç merkezleri bulunmaktadır (Güzey, 2001:188). Kastamonu ilinde Selçuklu ve Çobanoğulları Dönemine ait olan türbeler: Deveci Sultan Türbesi, Hepkebirler Türbesi (Batı), Muzaffereddin Gazi Türbesi, Atabeygazi Türbesi, Karanlık Evliya Türbesi, Maden Dede Türbesi, Müfessir-i Alaaddin Efendi Türbesi, Vehbi Gazi Türbesi. Candaroğulları Beyliği Dönemi: Adil Bey Türbesi, Cemaleddin Ef. ve Kargaş Sultan Türbesi, Hatun Sultan Türbesi, Musa Fakih Türbesi, Ahi Şorve Türbesi, Harmankaşı Türbesi, İsmail Bey Türbesi bulunurken, Osmanlı Devleti Dönemine ait olanlar ise: Abdülcebbar Türbesi, Açıkbaş Sultan Türbesi, Ali Asgar Efendi Türbesi, Benli Sultan Türbesi, Dai Sultan Türbesi, Ferraş Sultan Türbesi, Hacı Dede Türbesi, Halife Sultan Türbesi, Hepkebirler Türbesi (Doğu), Karabaş-i Veli Türbesi, Molla Said Türbesi, Nevruz Sultan Türbesi, Abdürrezzak Türbesi, Ahmet Dede Türbesi, Bayraklı Sultan Türbesi, Cevkani Türbesi, Dede Sultan Türbesi, Geyikli Sultan Türbesi, Hacı Hamza Türbesi, Hayran Efendi Türbesi, İsa Dede Türbesi, Kara Mustafa Paşa Türbesi, Nasrullah Kadı Türbesi, Sacayaklı Sultan (Hasan Efendi) Türbesi, Seyfi Dede Türbesi, Seyyid Sünneti Efendi Türbesi, Sükuti Sultan Türbesi, Şeyh Ahmed Siyahi Efendi Türbesi, Şeyh Mehmed Efendi Türbesi, Şeyh Mustafa Efendi (Pişkürü Zade) Türbesi, Taraklı Sultan Türbesi, Şeyh Mustafa Efendi (Resul Zade) Türbesi, Topçuoğlu Türbesi’dir

(<http://www.kastamonukultur.gov.tr/TR-63873/inanc-turizmi.html>).

Camiler, medreseler, hanlar, hamamlar, külliye ve imaretler gibi tarihi eserler Kastamonu ilinin turistik değerini artırırken, aslında Kastamonu ilinin turizm olanaklarının ne kadar zengin olduğunu da göstermektedir (İbret vd., 2015:246).

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2018 yılı Genel Değerlendirme Turizm İstatistiklerinde "İllere Göre Tesis ve Yatak Sayısı (Belediye + Bakanlık İşletme Belgeli)" verilerinde Kastamonu ilinde 91 tesis sayısı, 5 026 yatak sayısı olduğu görülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018:16). Yıllara göre konaklama istatistiğine bakıldığında ise 2017 yılında geceleyen yerli turist sayısı 447.004 kişi, yabancı turist sayısı 8.800 kişi iken; 2018 yılında geceleyen yerli turist sayısının 506.992 kişi, yabancı turist sayısının 16.890 kişi olduğu görülmektedir (İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2019).

METODOLOJİ

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Dünya ve ülke ekonomisinde turizmin önemi düşünüldüğünde ve bununla birlikte alternatif turizmlerin ortaya çıkması ile aslında sosyo-kültürel yaşamda etkisinin sesli ya da sessiz şekilde var eden inanç olgusunun turizmle ilişkisinin değerlendirilmesi araştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama şehri olan Kastamonu ilindeki inanç çatısı altında geçmiş tarihten günümüze kadar gelen değerlerin/eserlerin/yapıtların çok sayıda bulunması ve sahip olunan değerlerin/eserlerin/yapıtların nasıl değerlendirildiği ve değer gördüğü incelenmiştir. Böylece daha sonra yapılacak araştırmalar için referans olabilecek bir çalışma ortaya çıkarılmak istenmiştir.

Ölçek ve Veri Toplama Yöntemi

Araştırma Kastamonu ilinin sahip olduğu mevcut inanç ve inanç turizmi kapsamında potansiyelinin tespiti için Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi, Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Müze Müdürlüğü, Şeyh Şaban-ı Veli Vakıf Müze Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası, Vakıflar Bölge Müdürlüğünde çalışanlar olmak üzere dokuz kişi ile yüz yüze görüşmeler sonucu konu hakkında görüşleri alınmıştır. Bu niteliği ile

araştırma sadece Kastamonu ili inanç turizmi hakkında ön fikir verme niteliği taşımaktadır.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Nitel araştırmalarda yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda tüme varım yoluyla gerçeklere ulaşılmak amaçlanmaktadır (Arıkan, 2013:21). Yani veri analizi, nitel araştırmacının toplumsal ortamın tespit edilmesinden daha geniş bir yorum yapabilmesine imkân vermektedir (Neuman, 2014:673). Derin görüşme cevaplayıcılar ile görüşmecinin mülakatı şeklinde 30 dakika ile bir saat arasında değişen sürede yapılan ve sorulan soruların açık uçlu olduğu bir yöntemdir (Nakip ve Yaraş, 2016:104). Ayrıca cevaplayıcılardan toplanan veriler arttıkça, örneklem sayısı azalmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:143).

Araştırma çerçevesinde Kastamonu ilinde bulunan üst düzey yetkililerin inanç turizmi ile ilgili olarak düşüncelerinin alınması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme kapsamında sorulan sorular için Adak'ın (2018) çalışmasından yararlanılmıştır. İlgili kişilere 11 tane soru sorulmuş, görüşmeler izinleri dahilinde ses kaydına alınmıştır. Toplam 9 kişi ile görüşülmüş ve her bir görüşme ortalama 30 dakika sürmüştür. Belirlenen örneklem il ile ilgili olarak genelleme yapılabilecek bir düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Görüşmeler sonucu elde edilen ses kayıtları yazıya döküldükten sonra betimsel ve içerik analiz teknikleri uygulanmıştır. Betimsel analizde amaç elde edilmiş verileri belirli soru ya da tema çerçevesinde düzenlemek ve yorumlamaktır. Betimsel analiz kapsamında düzenlenen ve yorumlanan veriler ise içerik analizi ile derin bir incelemeye tabi tutulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:256-259). Her soru her bir katılımcının verdiği cevap boyutunda gruplandırılmış ve yorumlanmıştır.

Katılımcılar görüşmeye katılma sıralarına göre K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8 ve K9 şeklinde kodlanmıştır.

BULGULAR

Genel Olarak Kastamonu İlini Turistler Hangi Amaçla Ziyaret Etmektedir İfadesi İle İlgili Bulgular

Araştırmada yer alan katılımcıların çoğu için Kastamonu'daki turizmin doğa turizmi olduğu

görülmektedir. İnanç turizmi ile kültür turizminin birbirine yakın olduğu belirtilirken, bu turizm çeşitlerini sırayla ildeki diğer turizm çeşitleri olarak inanç turizmi, kültür turizmi ve gastronomi takip etmektedir. Ayrıca Kastamonu ilinin Daday ilçesinde atlı spor kümelenmesinin yıl içinde çeşitli aktiviteler ile hareketliliğini koruduğu belirtilmiştir. Kastamonu ilinin önemli değerlerinden olan Ilgaz Dağı mevkiinde doğa turizmi oldukça aktiftir. Görüşmeler neticesinde doğa turizminin diğer turizmlerden daha popüler olmasının nedeninin şüphesiz eşsiz doğası ile ilgili olmasının yanı sıra reklam ve tanıtımının da iyi yapıyor olması ile de ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde inanç turizminin de tanıtımı ve reklamı iyi yapılırsa Kastamonu’da inanç turizmi olarak da resim çizilecektir. Kastamonu’ya inanç kapsamında gelen turistler/ziyaretçiler Şeyh Şaban-ı Veli ve benzeri yerleri ziyaret etmek için gelmektedirler. Mağara ve Kanyonlar için ise özel maceracı turistlerin geliyor olduğu belirtilmiştir. Kastamonu ilinde 12 ay boyunca çok çeşitli turizm yapılabilmektedir.

İnanç Turizmi Size Neyi İfade Etmektedir İfadesi İle İlgili Bulgular Katılımcılar, İnanç turizmi size neyi ifade etmektedir ifadesine; Bireylerin inançları doğrultusunda dinsel kültürlerini yansıtan eserleri ziyaret etmesi şeklinde olmuştur. Ayrıca, 2017 yılı rakamı olarak 121 milyon Müslüman turist (Hac ve Umre dışında) seyahat ettiğini belirterek, bu sayının hem ülkemiz hem de Kastamonu için müthiş bir potansiyel olduğunu belirtmektedir.

Kastamonu İlinin İnanç Turizmi Açısından Önemi Neler Olabilir İfadesi İle İlgili Bulgular

Kastamonu ilinin inanç turizmi açısından önemi neler olabilir ifadesine karşılık katılımcılardan 1., 2., 5. ve 9.; Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerinin türbesinin bulunduğu külliye Kastamonu ilinde olmasının, katılımcılardan 3., 7. ve 8.; Evliyalar şehri olmasının, katılımcılardan 4. ve 6. ise Kasaba Köyü Mahmut Bey-i Cami’nin Kastamonu ilinde olmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir ve Türkiye’de Kastamonu ilinin inanç ve kültür potansiyeli olarak ilk beş şehir arasında yer aldığı şeklinde görüş sunmuşlardır.

Anadolu’nun dört sacayağından biri olan Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerinin Kastamonu ilinde bulunmasının çok büyük bir değer olduğu dile getirilmiştir. Diğer sac ayakları; Hacı Bektaş-ı

Veli, Hz. Mevlâna ve Hacı Bayram Veli’dir. Şeyh Şaban-ı Veli dışında Kastamonu ilinde beş tane daha külliye bulunmaktadır. Bunlar; İsmailbey Külliyesi, Yakupağa Külliyesi, Yılanlı Külliyesi, Nasurullah Külliyesi ve Benli Sultan Külliyesi. Kastamonu ilinin inanç ve kültür olarak zengin bir il olduğu belirtilmiştir.

Kastamonu İlinin İnanç Turizmi Kapsamında Potansiyelini Nasıl Değerlendiriyorsunuz İfadesi İle İlgili Bulgular

Kastamonu ilinin inanç turizmi kapsamında potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz ifadesine karşılık 1., 2., 3., 5., 8., 9. katılımcılar; inanç turizmi açısından potansiyelinin çok yüksek olduğunu çünkü Kastamonu’nun çok fazla sayıda evliyaya sahip olduğunu belirtirken, 6. ve 7. katılımcılar ise en çok Şeyh Şaban-ı Veli türbesinin ilgi gördüğünü son olarak katılımcılardan 4., inanç ve turistik değer açısından potansiyelinin çok olmadığını ifade etmiş, sebep olarak ise yazılı eser türünde elle tutulur somut verilerin olmamasından dolayı potansiyel olarak görülen durumun içlerinin pek doldurulamadığını belirtmiştir. Genel olarak, inanç turizmi potansiyelinin mevcut olduğu fakat inanç kapsamında evliyalara ait yazılı eser eksikliğinden dolayı bilinirliklerinin yeterli olmadığı ve potansiyelin değerlendirilemediği görülmektedir.

İnanç Turizmi Kapsamında Kastamonu İlini Hangi Dinlere Mensup Turistler Ziyaret Etmektedir İfadesi İle İlgili Bulgular

İnanç turizmi kapsamında Kastamonu ilini hangi dinlere mensup turistlerin ziyaret ettiği ifadesine karşılık tüm katılımcıların “Müslümanlar” şeklinde ortak cevap verdiği görülmektedir. Müslümanların yanı sıra az sayıda da olsa Ermeniler ve Yahudilerinde ziyaret ettiği belirtilmiştir.

Kastamonu İlinde Gerçekleştirilen İnanç Turizmi Faaliyetlerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Nelerdir İfadesi İle İlgili Bulgular

Kastamonu ilinde gerçekleştirilen inanç turizmi faaliyetlerinin bölgesel kalkınma üzerindeki etkisi ile ilgili ifadeye karşılık tüm katılımcılar “etkisinin olmadığı” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Sebep olarak ise; gerçekleşen turizm faaliyetlerinin günü birlik olması veya tur kapsamında gerçekleşmesi, tur kapsamında olduğu zaman ise hem yolluk niteliğinde yiyeceklerin temin ediliyor olması hem de kısıtlı zaman içerisinde serbest zamanın az

olmasından dolayı şehir içinde alışverişlerin beklenen ölçüde gerçekleşmemesi şeklinde ifade edilmektedir.

Kastamonu İlinde İnanç Turizmine Yönelik Ne Tür Alt Yapı Çalışmaları Yapılmaktadır İfadesi İle İlgili Bulgular

Kastamonu ilinde inanç turizmi kapsamında ne tür alt yapı çalışmalarının yapıldığına dair ifadeye karşılık tüm katılımcıların aynı görüşte birleştikleri görülmüştür. İnanç turizmi kapsamında eserlerin, konakların restore edilmesi, cephe giydirme çalışmaları, çevre düzenlemesi, sokak iyileştirilmesi, ziyaret amaçlı gelen taşıtlar için otopark yerleri şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Ayrıca 5. katılımcı, Şeyh Şaban-ı Veli caddesinde evlerin karşılıklı olarak beyaz renge boyandığını ve Arnavut kaldırımını yapıldığını belirtmiştir. Katılımcılardan 1 ise, restore çalışması kapsamında yapılan cephe giydirme işleminin daha özenli yapılması ya da başka bir çözüm bulunulması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü cephe giydirilen tarihi binaların dış katman ile bina duvarı arasında kalan boşlukta farelere bir nevi yaşam alanı oluşturulduğunu ve bu durumda da eserlerin ya da konakların zarar görebilme ihtimallerinin çok yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Sizece Kastamonu İlinde Yeterli Konaklama Tesisi Ve Seyahat Acentesi Mevcut Olarak Bulunmakta Mıdır İfadesi İle İlgili Bulgular

Kastamonu ilinde yeterli konaklama tesisi ve seyahat acentesi durumu ile ilgili ifade için katılımcılar 1., 2., 3., 5., 6. ve 7. yeterli sayıda seyahat acentesi var derken, 4., 8., 9. katılımcılar seyahat acentesi sayısının yeterli olmadığını belirtmiştir. Konaklama tesisi olarak ise; 3., 5., 6., 7. ve 9. katılımcı yeterli konaklama tesisinin olduğunu belirtirken, katılımcılardan 1., 2., 4., 8. ise kapasitenin yeterli olmadığını ifade etmektedirler.

Bölgede Bulunan İnanç Turizmi Değerleri Ne Ölçüde Korunmakta veya Restore Edilerek Turizme Kazandırılmaktadır İfadesi İle İlgili Bulgular

İnanç turizmi değerlerinin ne ölçüde korunduğu veya restore edilerek turizme kazandırıldığı ifadesine katılımcıların 1., 2., 3., 5. ve 7.'si restore çalışmalarının yapıldığını, katılımcılardan 4. ve 8. yeterli denilmemesi gerektiğini ve sürekli çalışma yapılmasının gerekliliğini, 6. ve 9. olan katılımcılar

da korunma üzerinde daha çok durarak, eserlerin, yapıların değerlerinin kamu, sivil toplum örgütleri ve toplum tarafından benimsendiğini, farkındalığın ve bilinçlenmenin başladığını belirtmektedirler.

Bölgenin Sahip Olduğu İnanç Turizmi Değerlerine Yönelik Ne Ölçüde Tanıtım Ve Reklam Faaliyetleri Yapılmaktadır İfadesi İle İlgili Bulgular

İnanç turizmi değerlerine yönelik ne ölçüde tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yapıldığı ile ilgili ifade için katılımcıların 1. ve 2.'si bütünsel eylem planlarının yapıldığını, evliyalar haftası kutlaması ve son zamanlarda sosyal medya aracılığı ile tanıtım yapıldığını; 3., 7. ve 9. katılımcılar tanıtıma yönelik yapılan çalışmaların yetersiz olduğunu; katılımcıların 4.'sü çalışmaların çok yerel kaldığını; katılımcıların 5.'si tanıtım faaliyetlerinin mazesinin beş yıllık olduğunu; katılımcıların 6.'sı tanıtım faaliyetlerinin sosyal medya ile gerçekleştiğini; ve son olarak 8. katılımcı ise iyi yapılan işlerin reklama ihtiyacı olmayacağını belirtmektedir.

Kastamonu İlinde İnanç Turizminin Gelişimine Yönelik Ne Tür Yatırımlar Yapılmaktadır İfadesi İle İlgili Bulgular

Kastamonu ilinde inanç turizminin gelişimi için ne tür yatırımlar yapılıyor ifadesine katılımcıların hepsinin ortak olarak nitelendirilebilecek cevapları Kastamonu ilinde restore dışında herhangi bir yatırım bulunmamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel anlamda turizm sektöründe başarılı olmak için turistlerin beklentilerinin ve taleplerinin çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir. İnanç turizmi kapsamında değerlendirildiğinde ise mevcut potansiyel olarak Kastamonu ilinde Selçuklu, Çobanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlı dönemlerinden günümüze kadar gelen birçok inanç merkezi bulunmaktadır. Kastamonu ilinin tarihine kısaca bakıldığında, Fatih Sultan Mehmet Han'ın oğlu Şehzade Cem Sultan'ın Kastamonu ilinde iki yıl boyunca valilik yapmış olduğu, Kastamonu Sancak beyliğinin sınırlarının Üsküdar'a kadar uzanmış olduğu, Piri Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'nin öğrencilerinden biri olan, Yusuf Horosani'nin (Deveci Sultan) Kastamonu'da yattığı bilinmektedir

(<http://www.kastamonukultur.gov.tr/TR-63871/bunlari-biliyor-musunuz.html>). Derin ve

yoğun tarihi geçmişinden dolayı Kastamonu iline “Evliyalar Şehri” denilmektedir.

Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda Kastamonu iline gelen turistlerin çoğunun günü birlikçi denilecek bir profile sahip olduğu görülmektedir. Çevre bölgelerle birlikte programlara dahil edilen ve transit uğranılan bir il konumundadır. Bu durumun, her görüşmede dile getirildiği fark edilmiştir. Belki de çözülmesi gereken önemli sorunlardan biri de gelen turistlerin kalış süresini uzatabilme konusudur. İl içerisinde gelişecek destinasyonlar sayesinde kalış süresi uzatılabilir. Rehberlik hizmetlerinin de desteği ile yerli ve yabancı turistlerin alternatif turizm çeşitleri hakkında bilgilendirilmeleri sağlanarak daha uzun süreli kalmaları sağlanabilir (İbret vd.,2015:264). Şüphesiz Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri çok büyük değerdir. Fakat tek bir noktaya odaklanılmadan geniş çaplı, inanç kapsamında sayılabilecek birçok külliyelerin, türbelerin, camilerin de bulunduğu inanç merkezleri rehberi niteliğinde bir rota belirlenerek, gelen turistlerin kültürel olarak bilgilerinin artmış şekilde hem eserlere karşı hem de karşılaştıkları bu hizmet ile olumlu düşüncelerle Kastamonu’dan ayrılmaları sağlanabilir. İnanç turizminde maneviyat doyumu önemli bir beklentidir. Turistlerin tatmin düzeyleri arttıkça uzun vadeli ekonomik gelişmeler de ortaya çıkacaktır.

Gelen turistlerin sayısının artırılmasında ve kalış sürelerinin uzatılmasında önemli konulardan biri de reklam ve tanıtımlarda yeterlilik ve sürekliliğin olmasıdır. Fakat Kastamonu ilinde inanç turizmi kapsamında reklam ve tanıtımda yetersiz kaldığı ve sürekliliğin olmadığı yani sahip olunan değer/değerlerin tam manasıyla aktarımının gerçekleştirilemediği görülmektedir.

Kastamonu ilinde bulunan evliyaların sayısı düşünüldüğünde, bilinirlik oranının düşük olması reklam ve tanıtımın yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu noktada ise ortaya herhangi bir yazılı eserin/eserlerin bulunmadığı konusu çıkmaktadır. Görüşmeler nezdinde bu eksikliğin fazlasıyla yaşandığı belirtilmiştir. Bu konuda Şeyh Şaban-ı Veli olmak üzere diğer evliyalara ait öğretileri ya da felsefelerini içeren yazılı eserlerin bulunmaması en büyük eksik olarak görülmektedir. Asıl kişilerin yanı sıra öğrencileri tarafından yazılmış menkıbelerin bulunduğu belirtilmiştir. Bu durumda ise şehre gelen turistlere yapılan rehberlik

esnasında somut belge eksikliğinden dolayı anlatılanların çoğunun efsaneden öteye geçememesi durumu ile karşılaşılmaktadır. Fakat Elmacı (2017), Ömer Fuâdi tarafından 1604 yılında, Şeyh Şa’bân-ı Veli’nin menkıbeleri toplanarak “Menâkıb-ı Şa’bân-ı Veli” ismiyle ele alınmıştır. Yine Şeyh Şaban-ı Veli’ye izafe edilen “Tecvid-i Şaban Efendi” ile Hâzâ Kitab’üt Tecvid-i Hazreti Şeyh Şaban Efendi Kaddesallahu Sırrahü ve Nefeanallahü Teâlâ Bi-ULûmihi ve Esraihi ve Kitabihî” şeklinde iki eser daha bulunmaktadır. Mevcut eserlere ulaşım, yani erişilebilir ve anlaşılabilir şekilde insanların faydalanabileceği kapsamda yayınlanması önemli bir husus olacaktır. Mürşid-i Kâmil değerlerimize ve öğretilerine sahip çıkılması gerektiğini düşünüyoruz. Öncelikle şehrin ileri gelenlerinin ve daha sonra Kastamonu halkının daha fazla duyarlı, sorumlu olmaları ve daha çok çalışması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Kastamonu’nun evliyalar şehri olduğu düşünüldüğünde, başka illerimizde bulunan “evliya eserleri müzesi” formatında müzecilik manasında çalışmalar yapılabilir. Vakıflar Bölge Müdürlüğü’nden elde edilen bilgiye göre; Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi içerisinde bulunan müzenin ziyaretçi sayısı 2007 ile 2018 arasında 1.297.000 kişi olarak tespit edilmiştir. Lakin bu müzenin ziyaretinin de %70-80 oranında Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerinin hatırına ziyaret edildiği ifade edilmiştir. Bu durumda da on yedi bin civarında evliyaya sahip olan bir ilin inanç turizmi faaliyeti olarak müzecilik alanında çalışmalar yapması, ya mevcut değerlerini içerik bakımından genişletmesi ve geliştirmesi ya da yeni müzelerin Kastamonu’ya kazandırılması bir öneri olarak sunulabilir.

Kastamonu ilinde turizm açısından profesyonel acentelerin bulunmadığı ise tespit edilen bir başka konudur. Turizm alt yapısı için önemli olan acente ve rehberlik hizmetine daha fazla önem verilmelidir.

Kastamonu ilinde beş yıldızlı otellerin bulunmamasına rağmen butik oteller formatında iyi bir yere sahip olduğu görülmektedir. Fakat büyük organizasyonlarda sıkıntılar yaşandığı ifade edilmiştir. Konakların onarılması ve pansiyonculuk kültürünün daha fazla yaygınlaşması sağlanarak turistlerin kalış süresi uzatılabilecek ve böylece önemli reklam türünden biri olan tavsiyeler üzerine gelecek turist sayısında artış olacaktır.

Tarihi yapılar ilin reklamında ve tanıtımında önemli yere sahiptir. Bundan dolayı, tarihi yapıların bulunduğu bölgelerde daha fazla çevre yapılanmasına daha fazla özen gösterilmelidir. Yani tarihi yapıların yanında yeni bir yapı olarak betonarme binaların olması, gelen turistlerin göz zevklerinin bozulmasına ve ildeki şehirleşme hakkında olumsuz bir imajın oluşmasına ve hatta fotoğraf karelerinin bozulmalarına neden olacaktır. Bu durumlar ise olumsuz reklam ve tanıtım kapsamına girmektedir. Çevre yapılanmasında geçmiş çalışmalardan, örnek çalışmalardan ve profesyonel kişilerden yararlanılmalıdır.

Kastamonu ilinde yatırım manasında yapılabilecek en önemli hareket; Kastamonu'da üretilen veya Kastamonu da var olan zenginliği Kastamonu'nun dışına duyurabilmek, ulaştırabilmek, pazarlayabilmek ve girdiyi dışarıdan sağlayabilmektir.

Genel olarak bakıldığında ise Kastamonu'da havalimanının yeni faaliyete girmesi, Kastamonu ile İstanbul arasının bir saate düşmesi, Kastamonu ile Ankara arasının iki saat olması, Ankara'ya en yakın limanın İnebolu Limanı olması gibi ulaşım alanındaki gelişmelerin doğal sonucu olarak turist sayılarında artış meydana gelmiştir. Kastamonu'da geçici miras eseri olarak kayıt altına alınan Mahmut Bey Camii bulunmaktadır. İl Kültür Turizm Müdürlüğü'nden elde edilen bilgiler doğrultusunda 2348 tane eser üzerinde çalışmaların devam ettiği görülmektedir. Restorasyon, yüksek olanları traşlama gibi birçok iyileştirme ve bakım işlemleri yapılarak kale bölgesi, saat kulesi, bakırcılar çarşısı kapsamında eski Kastamonu diye tabir edilen alanın Dünya Miras listesine alınması sağlanabilirse, önce ildeki genel turizmin, sonrasında alternatif turizm çeşitleri bünyesinde Kastamonu ilinin tanınırlığının artacağı düşünülmektedir.

Kastamonu açık hava müzesi niteliğine sahip bir il konumundadır. Daha bilinçli ve farkındalığı yüksek şekilde değerlerimize sahip çıkmalıyız. Kastamonu'nun şimdiki nesile ve gelecek nesillere yapı ve bilgi olarak sürdürülebilir aktarımının sağlanması ve kıymetinin bilinmesi gereken bir şehir olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

Adak, Y. (2018). Aksaray ilinde kültürel bir değer olarak inanç turizmi potansiyelinin incelenmesi.

Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Düzce.

Akat, Ö. (2000). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*. Bursa: Ekin Kitabevi.

Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Arıkan, R. (2013). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Avcı, M. (2012). Kastamonu'nun turizm çevresinde Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve anma haftaları. *I. Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Veli Sempozyumu -Şeyh Şa'bân-ı Veli'yi Anma ve Anlama-*, 421-432.

Aydoğdu, A., & Mızrak, M. (2017). Yöresel yemeklerin sürdürülebilirliğinde standart reçetelendirmenin önemi: Kastamonu mutfağı örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 365-394.

Çifçi, İ. (2014). İnanç turizmi kapsamında Hacı Bektaş Veli külliyesine yönelik bir araştırma. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Çifçi, İ., & Akova, O. (2016). İnanç turizmi kapsamında Hacı Bektaş Veli dergâhına yönelik bir araştırma. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 80, 183-217.

Elmacı, L. (2017). Ziyaret fenomeni ve din (Kastamonu Şeyh Şaban-ı Veli türbesi örneği). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Çorum.

Eşitti, B., & Kınır, S. (2015). Konya ili örneğinde kalkınma ve inanç turizmi. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(12), 175-190.

Gündüz, Y. (2016). Kültürel miras açısından inanç turizmi: Türkiye örneği. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Güzel, F. Ö. (2010). Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında yeni bir dinamik: inanç turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2(2), 87-100.

Güzey, A. R. (2001). Şer'iyye Sicillerine göre XVII. yüzyıl sonları – XVIII. yüzyıl başlarında Kastamonu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.

İbret, B. Ü., Aydınözü, D., & Uğurlu, M. (2015). Kastamonu şehrinde kültür ve inanç turizmi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32, 239-269.

- İçöz, O. (2005). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Kaynak, İ. H., & Karabulut, T. (2016). İnanç turizmi bağlamında kentsel turizm ve kültürel turizm: Konya örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 185-191.
- Kaynak, İ. H., & Sezgin, M. (2008). İnanç turizmi kapsamında dinlerde seyahat. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 349-360.
- Koç, İ., & Asar, H. (2017). Tarihi Kastamonu şehiriçi hanlarının ticari ve kültürel fonksiyonlar bağlamında değerlendirilmesi. *Artium*, 5(1), 1-13.
- Kozak, N., Kozak, M. A., & Kozak, M. (2011). *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Nakip, M., & Yaraş, E. (2016). *SPSS Uygulamalı Pazarlama Araştırmalarına Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar 2*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Okuyucu, A., & Somuncu, M. (2013). Türkiye’de inanç turizmi: bugünkü durum, sorunlar ve gelecek. *International Conference on Religious Tourism and Tolerance*, 627-643, Konya.
- Olcay, A., & Albuz, N., (2016). *Uluslararası Tanıtımda Medya ve Türkiye -İnanç Turizmi ve Türkiye'nin Tanıtımına Katkısı-*. İstanbul: Dora Yayınevi.
- Öztürk, Y., & Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Sargın, S. (2006). Yalvaç’ta inanç turizmi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 1-18.
- Şahiner, T. (2012). İnanç turizmi potansiyeli ve halkın inanç turizmine bakışı açısından Karaman. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Karaman.
- Uğraşkan, E. (2007). Kastamonu Ferhat Paşa ve Atabey Gazi Camileri’nin hazirelerindeki mezar taşları. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Uluslan, Y., & Batman, O. (2010). Alternatif turizm çeşitlerinin Konya turizmine etkisi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 243-260.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ., & Çullu, N. (2012). Nevşehir’de alternatif turizm potansiyeli ve turistik ürün çeşitlendirme üzerine bir araştırma. *1. Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu “Bölgesel Destinasyon Yönetimi”*, 247-265.
- <http://www.kastamonukultur.gov.tr/TR-63871/bunlari-biliyor-musunuz.html> (Erişim Tarihi: 17.03.2019).
- <http://www.kastamonukultur.gov.tr/TR-63873/inanc-turizmi.html> (Erişim Tarihi: 17.03.2019).